

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนที่จังหวัดปัตตานี

ภาคผนวก ข
นิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

ภาคผนวก ข.1

นิทานเรื่องสัตว์

1. เรื่อง กบกับด้วง

นางแม่แซ่ สือรี - ผู้เล่า

เย็นวันหนึ่งกบกับด้วงต่างฝ่ายต่างก็ยุ่งและง่วนอยู่กับงานของตน

ด้วงถามกบว่า

ด้วง : แกจะไปไหนเจ้ากบ นี่มันมืดแล้วนะ

กบ : ฉันตั้งใจจะไปกลั่นตัน

ด้วง : เอ๊ะ ! มืดแล้วนี่ แกจะไปอย่างไรล่ะ

กบ : ฉันเพียงแค่ตั้งใจเท่านั้น

ด้วงอภยที่เสียรู้เจ้ากบจึงคิดจะแก้แค้น วันหนึ่งด้วงเดินไปเดินมาพบขี้วัว
ก้อนหนึ่ง ด้วงจึงนำมากลึงเป็นแท่งสั้น ๆ เจ้ากบก็มาพอดี

กบ : แกกำลังทำอะไรล่ะเจ้าด้วง กลึงอะไรอยู่

ด้วง : ฉันตั้งใจจะทำเสา

กบ : แหม ! ลิ่นจิ้ง

ด้วง : ฉันตั้งใจจะให้มันเป็น 2 ท่อนนะ

2. เรื่อง กระจกกับนาก

นายมะรีเป็ง บุละ - ผู้เล่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีนกหัวขวานตัวหนึ่งบินไปเกาะต้นไม้ต้นหนึ่ง แล้วเคาะต้นไม้ดังโป๊ก ๆ กระจกซึ่งอยู่ใกล้กับลูกนากตกใจเสียงเคาะต้นไม้ จึงกระโดดหนี บังเอิญเท้าของกระจกเหยียบลูกนากตาย นากผู้เป็นพ่อจึงนำความไปฟ้องต่อสุนัขจิ้งจอก สุนัขจิ้งจอกจึงทำการสอบสวนเรื่องราวทั้งหมด

สุนัขจิ้งจอก : เจ้าเหยียบลูกนากทำไม

กระจก : ข้าไม่ทราบจริง ๆ ว่าลูกนากอยู่ที่นั่น มันเป็นเส้นทางที่ข้าเดินผ่านทุก ๆ วัน พอตีข้าได้ยินเสียงตึกตอกตึกตอก ทุกครั้งที่ได้ยินเสียงตึกตอก ข้าสะดุ้งเสมอ

ต่อมาไม่นานกึ่งก็เดินทางมาถึง

สุนัขจิ้งจอก : แกมาทำไมล่ะเจ้ากึ่ง มาพร้อมกับคาบยาวอย่างนั้น

กึ่ง : ข้าได้ยินเสียงตึกตอกก็เลยรีบมา

แต่ก็มาโดยสวมเสื้อเกราะพร้อมที่จะออกศึก

สุนัขจิ้งจอก : เจ้าจะไปไหนเจ้าเต่า

เต่า : ข้าได้ยินเสียงตึกตอก ข้าจึงรีบมา

กึ่งก็มาพร้อมกับอาวุธประจำตัวซึ่งอยู่บนศีรษะ สัตว์ทุก ๆ ตัวต่างเตรียมพร้อมที่จะสู้ศึกเต็มที่เพราะเข้าใจผิดคิดว่ามีคนตึกตอก เมื่อสัตว์ทุกตัวรู้ว่าเป็นนกหัวขวานเคาะต้นไม้โป๊ก ๆ ไม่ใช่เสียงคนตึกตอกก็ จึงนำความไปฟ้องนกฮูก นกฮูกไม่ทราบจะทำอย่างไรได้แต่ส่ายหัวไปส่ายหัวมา จนกระทั่งทุกวันนี้กึ่งก็ยังส่ายหัว นกหัวขวานยังเคาะต้นไม้โป๊ก ๆ เต่ายังใส่เสื้อเกราะ (กระดอง) กึ่งยังถือคาบยาว กึ่งยังมีอาวุธอยู่ที่หัวเหมือนเดิม

3. เรื่อง กระจงกับหมาป่า

นางรอม๊ะ เจ๊ะมะ - ผู้เล่า

หมาป่าใหญ่แห่งหนึ่งสัตว์ทั้งหลายกำลังประชุมกัน เรื่องการประชุมนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้งหัวหน้าโดยมีกระจงทำหน้าที่เป็นประธาน ที่ประชุมลงมติเลือกหมาป่าเป็นหัวหน้า เสือและสัตว์ต่าง ๆ ก็เห็นด้วยว่าเหมาะสม หมาป่าพูดขึ้นว่า "การที่ทุกคนเลือกข้าเป็นหัวหน้า ข้าก็ดีใจ แต่อย่าไปหวังอะไรจากข้ามากนัก เพราะทุกคนก็รู้ว่านิสัยข้าเป็นอย่างไร แล้วข้าก็ทิ้งนิสัยเดิมไม่ได้" แต่สัตว์ทุกตัวก็ยืนยันว่า "การที่พวกเราเลือกท่านเป็นหัวหน้าก็เพราะว่าพวกเราต้องการเห็นท่านเปลี่ยนนิสัยเสียใหม่" หมาป่าตอบว่า "เฮ้! เลือกข้าก็ได้ แต่ข้าขอบอกเสียก่อนว่านิสัยของข้า ข้าทิ้งไม่ได้" หลังจากทีลงมติเลือกหมาป่าเป็นหัวหน้าแล้ว สัตว์ต่าง ๆ ต่างก็แยกย้ายกันไปหากินโดยทิ้งหมาป่าไว้เพียงลำพัง หมาป่าจึงคิดในใจว่า "เอ! นั่งอยู่คนเดียวอย่างนี้ ข้าจะเอาอะไรกินล่ะ รอให้พวกนั้นเอามาให้ข้ารี ไม่รู้ว่าจะมาเมื่อไหร่ มีอะไรเขาก็กินหมด ไม่ได้ข้าอยู่ไม่ได้แล้ว ต้องออกไปหากินบ้าง"

หลังจากนั้นหมาป่าก็ไปพบลูกเสือที่เพิ่งคลอดใหม่ ๆ สองตัว แล้วก็แอบขโมยกินเนื้อกวางครึ่งตัวที่แม่เสือเอามาให้ลูก "ข้านี้เป็นหัวหน้าไม่ได้จริง ๆ ถ้าไม่ขโมยเนื้อกวางนี้กินข้าต้องตายแน่ ๆ" เมื่อเสือกลับมาเห็นรอยเท้าก็จำได้ว่า เป็นรอยเท้าของหมาป่าจึงคิดในใจว่า "เอ! หัวหน้าที่เราทำไมประพฤติดูไม่เหมาะสมกับเป็นหัวหน้าเลย" แม่เสือไปหากระจงแล้วก็เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งเสริมว่า "ทำไมหัวหน้าของพวกเราโหดร้ายอย่างนี้ ลูกของข้ายังกินไม่อิ่มเลย" "รอยเท้าจะเอามาเป็นหลักฐานไม่ได้ อาจมีคนอื่นมาแกล้งก็ได้" กระจงกล่าว เนื่องจากเขายังเสียตายนหัวหน้าที่คนนี้อยู่ เสือก็บอกว่า "ไม่ได้ ท่านเป็นประธาน ต้องไปตามให้รู้เรื่องราวทำไมหัวหน้าของเราทำกับลูกข้าอย่างนี้" กระจงจึงชวนแม่เสือไปดูสถานที่เกิดเหตุก็รู้ว่า เป็นฝีมือของหัวหน้า (หมาป่า) จริง ๆ

สัตว์ทั้งสองพากันไปหาหมาป่า เมื่อพบหมาป่ากระจงจึงถามหมาป่าว่า "ท่านทำอย่างนี้ได้อย่างไร มีตำแหน่งเป็นถึงหัวหน้า แต่ไม่พยายามทำความดีได้เลย" หมาป่าสารภาพว่า "ก่อนที่จะแต่งตั้งข้าเป็นหัวหน้า ข้าก็บอกแล้วว่านิสัยข้าเปลี่ยนไม่ได้ อีกอย่างหนึ่ง พวกเจ้าปล่อยให้ข้าอยู่เฉย ๆ ได้อย่างไร ข้าจะเอาอะไรกิน แล้วเนื้อกวาก็เป็นอาหารโปรดของข้า จริง ๆ แล้วข้าไม่ได้ตั้งใจจะขโมยหรอก" แม่เสือจึงกล่าวว่า "หัวหน้าทำอย่างนี้ไม่ถูกนะ กินเนื้อไปหมด เหลือแต่กระดูกให้ลูกข้า" หมาป่าพูดว่า "ก็ข้าบอกแล้วว่านิสัยข้าเปลี่ยนไม่ได้" แม่เสือจึงพูดต่อว่า "หัวหน้าทำไม่ถูกไปรังแกใครต่อใครได้ที่ไหนถือว่าตัวเองเป็นหัวหน้าแล้วจะไปรังแกใครก็ได้ อย่างนั้นรี" หมาป่าก็พูดย้ำคำเดิมว่า "นิสัยข้าทั้งไม่ได้" แม่เสือจึงกล่าวว่า "ถ้าอย่างนั้นพวกเราต้องปลดหัวหน้าออกจากตำแหน่ง" หมาป่าบอกว่า "พวกเจ้าลองคิดดูสิ แต่งตั้งข้าเป็นหัวหน้าแล้วปล่อยข้าไว้คนเดียว แล้วข้าจะเอาอะไรกิน รอให้พวกเจ้าเอามาให้ อย่างนั้นหรือ ข้าก็ตายเสียก่อน ข้าไม่เอาแล้วตำแหน่งหัวหน้ายุ่งยาก ข้าลาออกดีกว่า" "ข้าคิดอย่างรอบคอบแล้ว พวกเราจะปลดหมาป่าออกจากตำแหน่งหัวหน้าของพวกเราไม่ได้" กระจงกล่าว ขณะนั้นเองปลวกก็ลุกขึ้นประหวังว่า "ประธานของพวกเราใช้ไม่ได้เพราะมันแต่จะคิดนิสัยของผู้อื่น บ้านเรือนของข้าเองก็เคยถูกท่านประธานเหยียบพังมามากต่อมากแล้ว" กระจงพูดว่า "อันที่จริงเจ้านั้นแหละไม่ถูก ทำไมเจ้าจึงสร้างบ้านไว้กลางถนนที่ทุกคนเดินผ่าน" ปลวกหักหัวงว่า "ไหน ข้าสร้างห่างจากทางเดินแล้ว แต่ท่านจะจงใจทำลายบ้านข้าต่างหากละ ประธานของเราก็ร้ายไม่ใช่เล่น ไว้ใจไม่ได้หรอก" ทะเลาะกันไปทะเลาะกันมา แรตก็ลุกขึ้นหักหัวงบ้างโดยกล่าวว่า "ตัวเองก็เช่นเดียวกันนั่นแหละ ปลวกเอ๋ยการที่เจ้าไปสร้างรังที่กระท่อมหรือบ้าน ซึ่งเป็นที่อยู่ของมนุษย์ เจ้าคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือใจ เจ้าจะสร้างรังให้อยู่ต่างหาก โดยไม่ต้องอาศัยบ้านของผู้อื่นไม่ได้หรือใจ เจ้าอย่าว่าข้าอย่างโน้นอย่างนี้เลย เจ้าเองก็ร้ายไม่ใช่เล่น ดังนั้นข้าขอสรุปว่าทุกคนไม่มีใครหรอกที่จะดีไปหมด สำหรับตัวข้าเองก็เหมือนกัน ไม่เคยกลัวใครอยู่แล้ว ถ้าข้าเดินไปข้างหน้า ข้าไม่สนใจจะมีอะไรมาขวางหน้า ถ้าไม่หลีกข้าชนะ เนื่องจากเป็นที่รู้จักกันทั่วแล้วว่า

ซ่านั้นเป็นยอดขุนศึกย่อมไม่กลัวอะไรอยู่แล้ว" หลังจากที่ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว เป็นอันว่าทุกคนไม่มีใครดีกว่าใคร จึงไม่สามารถแต่งตั้งใครเป็นหัวหน้า ต่างคนต่างก็เป็นใหญ่ เนื่องจากนิสัยของแต่ละคนนั้นเปลี่ยนแปลงยาก

4. เรื่อง กระจงกับหอยโข่ง

นายมะรีเบ็ง บูละ - ผู้เล่า

วันหนึ่งกระจงกับหอยโข่งกำลังทะเลาะวิวาท

หอยโข่ง : หยิ่งจังนะเจ้ากระจง พอเห็นว่าตัวเองวิ่งเร็วละก็
วิ่งไปวิ่งมาเชียวนะ

กระจง : ไม่ต้องพูดมากหรอกเจ้าหอยโข่ง แล้วไงล่ะ

หอยโข่ง : ไม่มีอะไรหรอก เรามาวิ่งแข่งกันดีกว่า

กระจง : โธ่เอ๊ย ! น้ำหน้าอย่างแกหรือจะสู้ข้าได้
เดินเขยิบ ๆ ทีละก้าวอย่างนั้น

หอยโข่ง : เออ ! ข้าจะสู้กับแก

กระจง : แล้วจะวิ่งแข่งถึงไหนล่ะ

หอยโข่ง : ถึงตลาดโน้น

กระจง : ตกกลาง แล้วจะวิ่งแข่งเมื่อไหร่

หอยโข่ง : เคี้ยวสิ ข้าขอซ้อมก่อน

กระจง : ก็วันล่ะ

หอยโข่ง : เจ็ดวันเท่านั้นเอง

เจ็ดวันต่อมาหอยโข่งจัดแจงนัดแนะกับพวกหอยโข่งตัวอื่น ๆ โดยให้พวก
หอยโข่งเรียงรายตามระยะทางที่จะแข่งขัน โดยแอบข้างทางที่เป็นเส้นทางแข่งขัน

กระจง : พร้อมหรือยัง

หอยโข่ง : พร้อมแล้ว

กระจงวิ่งสุดฝีเท้า วิ่งพลาบส่งเสียงเรียกหอยโข่งพลาบ

กระจง : เจ้าหอยโข่งเอ๊ย

หอยโข่ง : อยู่นี่ (เสียงขานรับอยู่ข้างหน้ากระจง)

กระจง : เอ๊ะ ๆ ทำไมมันวิ่งเร็วอย่างนั้น

กระจงรีบวิ่งและเร่งฝีเท้าอีก เมื่อวิ่งได้สักครู่หนึ่ง กระจงก็ส่งเสียงเรียกหอยโข่งอีก

กระจง : เจ้าหอยโข่งเอ๋ย

หอยโข่ง : อยู่นี่ (เสียงขานรับอยู่ข้างหน้ากระจงอีก)

กระจง : เอ.... วันนี้แพ้แล้วเรา ทำไมมันวิ่งเร็วอย่างนั้นนะ
ทุกครั้งที่เห็นเขยิบทีละนิด ๆ

กระจงวิ่งพลาง ส่งเสียงเรียกหอยโข่งพลางจนกระทั่งเมื่อถึงเส้นชัย

กระจง : เจ้าหอยเอ๋ย

หอยโข่ง : อยู่นี่ (เสียงขานรับยังอยู่ข้างหน้ากระจงเช่นเดิม)

5. เรื่อง กระจงเลี้ยงลูกนาก

นายนิโงะ นิเลาะ - ผู้เล่า

นากตัวหนึ่งกำลังจะออกไปหากินจึงคิดจะฝากลูกให้สัตว์ตัวอื่นเลี้ยง ทั้งนี้เนื่องจากตนเองไม่มีเวลาดูแลลูกเพราะต้องออกไปหากินทุกวัน ตั้งแต่เช้าจนเย็น มันเดินทางไปหากระจงเพื่อที่จะฝากให้ช่วยเลี้ยงลูก กระจงรับปากว่า "ได้ ตกลง แต่ข้าบอกเสียก่อนว่า ข้านี้มีวิญญาณทางด้านร้ายรำชีละ¹ คือเมื่อได้ยินเสียงปี่กลองก็จะออกมาร้ายรำชีละโดยอัตโนมัติทันที แต่ถ้าไม่ได้ยินเสียงปี่กลองก็ไม่ใช่ไร ถ้ามีเสียงปี่เสียงกลองแล้ว ข้าจะระงับอารมณ์ไม่ได้ ข้าต้องออกมาร้ายรำชีละทันที"

วันรุ่งขึ้นนากก็พาลูก 5 ตัวมาฝากให้กระจงเป็นผู้เลี้ยงดู และได้สั่งเสียขอให้ดูแลลูกของตนให้ดี ถึงเวลาไหนก็ต้องให้นม ถึงเวลาอาหารก็ต้องให้อาหาร ส่วนข้าวนั้นต้องเป็นข้าวบด ทั้งนี้เนื่องจากลูกของตนยังเล็กอยู่นั่นเอง หลังจากฝากฝังเป็นที่เรียบร้อยแล้วนากก็ออกเดินทางไปหากินโดยลงไปหาปลาในหนองน้ำกว้างใหญ่ ออกจากหนองน้ำนี้ไปยังหนองน้ำโน้น จนมาถึงลำธารแห่งหนึ่งซึ่งมีปลามากเพราะลำธารแห่งนี้ทั้งลึกและกว้าง หลังจากที่น่ากได้ลงไปหาปลา ปรากฏว่าสัตว์น้ำต่าง ๆ ได้แก่ กุ้ง เต่า กิ้ง ปลา ก้อยู่ไม่เป็นสุข กุ้งนั้นหนีไปเป็นกลุ่มแรก กุ้งกล่าวขึ้นว่า "เฮ้! พวกเราอยู่ต่อไปไม่ได้แล้วข้าศึกกำลังมา ข้าจะหนีไปก่อนละ" เต่าเมื่อได้ยินเช่นนั้นก็พูดว่า "ข้าก็ไม่อยู่เหมือนกันขอหนีด้วย" พร้อมกับนั้นเต่าก็สวมเสื้อเกราะไว้ป้องกันตัว เมื่อใครจะแทงอย่างไรก็แทงไม่เข้า ส่วนกิ้งก็หนีบ้างโดยมีตาบเป็นอุปกรณ์ป้องกันตัว ในขณะที่สัตว์ทั้งสี่กำลังหนีอยู่นั้น ก็พบกับนกหัวขวานซึ่งมีหน้าที่เฝ้าประจักษ์ นกหัวขวานเห็นกุ้งและเต่าคล้ายคล้ายคลบลว่าทั้งสองจะไปออกรบ ทั้งนี้เนื่องจากว่ากุ้งนั้นถือหอก (กรี)

¹ ชีละ เป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวอย่างหนึ่ง

เต่าใส่เสื้อเกราะ (กระดอง) กิ้งแมกตาบ (ลำตัวแบน ๆ กลม ๆ คล้ายตาบ) จึงคิดว่าพวกนี้กำลังจะไปทำศึกจึงตีกลองศึกเตือนทันที ฝ่ายกระจงได้ยินเสียงกลองเข้าวิญญาณซีละเข้าสู่กระจงทันที กระจงจึงคว้ามีดมาถือไว้ในกำมือและร้ายรำทันที รำไปรำมาแทงถูกลูกนาคตายหมดทั้ง 5 ตัว

หลังจากนั้นไม่นานนาก็กลับบ้านเพื่อนำปลาที่หามาได้เป็นอาหารให้ลูก ๆ เมื่อพบกับกระจงจึงถามว่า "กระจง ไทน์ล่ะ ลูกข้าอยู่ไหน" กระจงตอบว่า "ลูกของเจ้าทั้งห้าตัวตายหมดแล้ว" นากถามว่า "ตายเพราะอะไร" กระจงแก้ตัวว่า "ก็ข้าบอกแล้วว่าถ้าไม่มีเสียงอะไรผิดปกติคือเสียงกลองศึกก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าเมื่อไหร่มีเสียงปี่กลองศึกแล้ว ข้าผู้มีวิญญาณทางร้ายรำซีละหนีไม่ได้ และเมื่อกินข้าได้ยินเสียงกลอง ข้าจึงคว้ามีดออกมาร้ายรำแล้วเกิดพลาด ข้าจะแทงข้าศึกแต่ไปถูกลูกของเจ้า ทำให้พวกเขาตายหมด ข้าก็ไม่รู้จะทำอย่างไร" นากโกรธมาก "ไม่ได้ เจ้าจะต้องรับผิดชอบลูกของข้าทั้งห้าชีวิต" กระจงตอบว่า "เอ้า ! รับผิดชอบก็รับ แต่จะทำอย่างไรละ ในเมื่อข้าบอกเจ้าแล้ว" นากบอกว่า "ถ้าอย่างนั้นข้าจะต้องเอาเรื่องนี้ไปแจ้งความและให้ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ตัดสิน" กระจงไม่มีที่ระ "แจ้งความก็แจ้งไปสิ ก็ข้าได้บอกเจ้าแล้วไง"

นากจึงเดินทางไปแจ้งความต่อศาลและเมื่อไปถึงศาลแล้วก็แจ้งความเรื่องลูกของตนถูกกระจงแทงตาย ผู้พิพากษาถามว่า "ไทน์ ! ลองเล่าเรื่องราวความเป็นมาสิว่ามีความเป็นมาอย่างไร" นากได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดให้ฟัง ผู้พิพากษาจึงเรียกกระจงมา เมื่อกระจงมาถึงจึงถามกระจงว่า "กระจง ทำไมเจ้าถึงฆ่าลูกนากเขาละ" กระจงชี้แจงว่า "ข้าก่อนท่านผู้พิพากษา ฟังข้าก่อน ตัวข้าที่ท่านได้แต่งตั้งให้ข้าเป็นแม่ทัพ เพราะข้ามีวิญญาณทางซีละและร้ายรำซีละเก่ง ก็ข้านี้แหละที่ท่านแต่งตั้งให้เป็นผู้ร้ายรำซีละหน้าพระพักตร์ของพระราช¹ เมื่อข้าได้รับการแต่งตั้งแล้ว ทำให้ข้ากลายเป็นผู้ที่ได้ยินเสียงปี่กลองศึกไม่ได้ ข้าระจับอารมณ์ไม่ได้ ขอให้ท่านพิจารณาด้วยว่าสมควรให้ข้าทำอย่างไร อีกอย่างหนึ่งผู้ที่ตีกลองนั้น

¹ สมัยก่อนนั้นเมื่อกษัตริย์เสด็จออกเยี่ยมเยียนราษฎร ก็จะมีการแสดงซีละถวายให้ทอดพระเนตร (ผู้เล่า)

รู้มัยเป็นใคร นกหัวขวานนั่นเอง ก็ท่านอีกนั่นแหละที่แต่งตั้งให้เป็นผู้ตีกลอง"
 ผู้พิพากษาตอบว่า "ถ้าอย่างนั้นเจ้าอยู่เฉย ๆ ก่อน ข้าจะเรียกนกหัวขวานมา"
 เมื่อนกหัวขวานมาแล้วจึงถามว่า "เฮ้! นกหัวขวานทำไมเจ้าจึงตีกลอง"
 นกหัวขวานตอบว่า "ก็ท่านนั่นแหละแต่งตั้งให้ข้าเป็นผู้ตีกลองศึก" ผู้พิพากษาดู
 อีกว่า "แล้วเหตุใดอยู่ ๆ เจ้าก็ตีมันล่ะ" นกหัวขวานจึงเล่าว่า "ข้าเห็นสัตว์
 ทั้งหลายกำลังจะออกศึก เห็นกึ่งเดินถือหอก เห็นเต่าใส่เสื้อเกราะป้องกัน
 แน่นหนา กึ่งก็แบกดาบอย่างซิงซัง ถ้าข้าไม่ตีกลอง ข้าก็จะมีชีวิต เมื่อข้าตีแล้ว
 มันก็มีเสียงดัง เมื่อกระจงได้ยินก็ระงับอารมณ์ไม่อยู่ก็เลยคว่ำมีดมาร่ำรำ
 แล้วพลาดไปแทงลูกนกตาย" เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้พิพากษาสั่งปรับนาทเป็นเงินห้าพัน
 ตีนาร์¹ นกขอมรับคำพิพากษาแต่โดยดีเพราะถือว่าคำตัดสินของศาลนั้นยุติธรรมเสมอ
 แต่มันมีฐานะยากจนไม่ทราบว่า จะหาเงินจำนวนมากมายขนาดนั้นได้จากที่ไหน
 อย่างไม่

นากจึงนั่งคิดนอนคิดว่าจะหาเงินห้าพันตีนาร์ได้ที่ไหน คิดตั้งแต่เช้าจรดเย็น
 ก็คิดไม่ออก ลักครู่หนึ่งหันไปเห็นกบ กบจึงถามว่า "เจ้าคิดอะไรอยู่หรือ ข้าเห็นเจ้า
 นั่งซึมอยู่ทั้งวันเจ้าเป็นอะไรี" นากจึงตอบว่า "ข้าถูกศาลสั่งปรับเป็นเงินห้าพันตีนาร์
 โดยซัดใช้ให้กระจงและนกหัวขวาน ข้าไม่รู้จะหาเงินได้ที่ไหน" กบจึงบอกว่า "เงิน
 เงินนั้นหาไม่ยาก อืม! ตามข้ามาสิ คืนนี้เราจะออกไปหาเงินด้วยกัน" พอถึงเวลา
 กลางคืนสัตว์ทั้งสองก็ออกไปหาเงิน พบชายผู้หนึ่งกำลังตกปลาอยู่ เขาถามว่า "เฮ้!
 เจ้าสัตว์ทั้งสองกำลังจะไปไหน" นากและกบเล่าเรื่องให้ฟังพร้อมทั้งบอกว่า "ข้ากำลัง
 หาเงินเพื่อนำมาจ่ายค่าปรับจำนวนห้าพันตีนาร์" ชายหาปลาบอกว่า "เฮ้! เอาจปลา
 ของข้าไปขาย ฟังเจ้าเล่าแล้วข้าสงสารเจ้าจริง ๆ ลูกเจ้าก็ตาย มีหน้าข้าเจ้ายัง
 ต้องจ่ายค่าปรับอีก" นากจึงเอาจปลานั้นไปขายที่ตลาด ปรากฏว่าตาของปลาตัวนั้น
 เป็นเพชรจึงทำให้มีราคาแพง ชายได้เงินประมาณหมื่นตีนาร์ เมื่อจ่ายค่าปรับให้

¹ ตีนาร์เป็นเงินเหรียญทองของอาหรับในสมัยโบราณ เท่ากับทองหนัก
 ขนาดเมล็ดข้าวบาร์เลย์จำนวน 96 เมล็ด หนึ่งเมล็ดหนัก .0648 กรัม (มุฮัมมัด
 อิบรอน, 2533 : 105)

กระจงและนกหัวขวานห้าพันตัวแล้ว ยังเหลืออีกห้าพัน นากจึงไปซื้อข้าว
มาทำอาหารเพื่อเลี้ยงโต๊ะลือบา¹ และแขกเหรื่อที่มาร่วมงานศพลูกของตน

¹ โต๊ะลือบา หมายถึง แขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงานและสามารถอ่าน
คัวร์ (ขอพรจากผู้เป็นเจ้า) ได้แก่ โต๊ะฮีมาม โต๊ะคอเต็บ โต๊ะบีลาล (ผู้เล่า)

6. เรื่อง ควายกับจระเข้

นายอาลี โนะ - ผู้เล่า

วันหนึ่งจระเข้ถูกคันมะพร้าวล้มทับกลางลำตัวติดอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง พอมีควายตัวหนึ่งลงมาจะกินน้ำ จระเข้กล่าวว่า "ช่วยด้วย! ควายช่วยข้าที่เกาะ หากเจ้าช่วยข้าแล้ว ลูก ๆ ของเจ้าที่ขอบวายน้ำจะทำอะไรก็ได้ ข้าสัญญาว่าจะไม่ทำอันตรายใด ๆ ข้าให้อิสระเต็มที่" แล้วจระเข้ยังกล่าวอีกว่า "ข้าจะไม่ทำร้ายบรรดาลูกหลานของเจ้าด้วยเอ้า" ควายถามว่า "จริงหรือเปล่าเจ้าจระเข้ ข้าเองนั้นไม่ค่อยจะไว้ใจเจ้าเท่าไร" จระเข้อ้อนวอนอีกว่า "จริง ๆ ข้าให้สัญญาช่วยที่เกาะ ถ้าเจ้าไม่ช่วยข้าต้องตายแน่ ๆ" เมื่อได้ฟังเช่นนั้นด้วยความสงสาร ควายก็เลยเอาเขาทั้งสองสอดเข้าไประหว่างคันมะพร้าวกับลำตัวของจระเข้ แล้วเหวี่ยงคันมะพร้าวทิ้งไป จากนั้นควายค่อย ๆ เคนลงไปในแม่น้ำเมื่อกินน้ำอิ่มแล้ว กำลังจะก้าวตอยหลัง ขณะนั้นเองจระเข้ก็จับขาที่กำลังจะก้าวขึ้นฝั่ง ควายจึงพูดว่า "เอ๊ะ จระเข้ เจ้าสัญญาว่าอย่างไรลืมแล้วหรือ" จระเข้พูดว่า "ข้าสัญญาอะไรที่ไหน ไม่มีข้าไม่ได้สัญญาอะไรกับเจ้าเลยนี่ เจ้าควายโง่ แน่จริง เจ้าหาพยานมาสิ ข้าก็อยากรู้เหมือนกันว่าใครจะมาเป็นพยานให้เจ้า" "ก็ข้าเป็นผู้ที่ช่วยเจ้าเอง เจ้าต้องการพยานอีกทำไม ข้าจะช่วยเจ้าแล้วเจ้ามากัดขาข้าอย่างนี้มันถูกแล้วหรือ" ควายเถียง ต่อมาสักครู่หนึ่งฝาชีก็ลอยมาตามลำน้ำ ฝาชีพูดว่า "จระเข้ทำถูก ก็ดูข้าเป็นตัวอย่างตอนที่ข้ายังใหม่ ๆ มนุษย์ทำกับข้าเหมือนข้าเป็นพระราชา แต่พอข้าแก่ มนุษย์ก็ทิ้งข้าลงแม่น้ำ ลอยตุ๋นบ่อง ตุ๋นบ่อง" เป็นอันว่าจระเข้ได้พยานมาแล้วหนึ่งปาก ต่อมามีเสือเก่า ๆ ผืนหนึ่งลอยตามน้ำมาเสือพูดว่า "จระเข้ทำถูก ก็ดูข้าสิ ตอนข้าใหม่ ๆ ผู้คนหนุณนอมข้าแก่ไหน ทั้งบัด ทั้งหวาด และทำความสะอากข้าทุกวัน แต่พอข้าแก่ก็เอาข้าทิ้งลงแม่น้ำ" เป็นอันว่าพยานฝ่ายจระเข้มีแล้วสองปาก ส่วนควายนั้นจะกินอย่างไรก็ไม่หลุด เนื่องจากขาข้างหนึ่งถูกจระเข้จับนั่นเอง

ขณะนั้นเองก็มีกระจงตัวหนึ่งเดินมาริมแม่น้ำ กระจงก็เลยถามขึ้นว่า "เกิดอะไรขึ้นนี่ ทำไมควายกับจระเข้จึงอยู่ด้วยกันได้ อ้อ...อ้อ... ขาคควายถูกจระเข้จับนั่นเอง ทำไมเจ้าควาย ขาของเจ้าจึงเข้าไปอยู่ในปากจระเข้ล่ะ" ควายตอบว่า "กระจง...เจ้าเคยได้ยินไหมที่เขาว่าทำดีได้ชั่ว" กระจงแปลกใจเลยถามว่า "เฮ้...ไหนลองเล่ามาสิว่าเป็นอย่างไร" ควายจึงเล่าว่า "ที่แรกนั้นเจ้าจระเข้ตัวนั้นถูกต้นมะพร้าวล้มทับ แล้วเขาขอร้องให้ข้าช่วยเหลือ ถ้าหากข้าไม่ช่วยเหลือ เขาต้องตายแน่ ๆ" กระจงจึงกล่าวว่า "ข้าไม่เข้าใจ แล้วทำไมจึงเป็นแบบนี้ ข้าจะตัดสินใจไม่ดูว่าใครถูกหรือใครผิด ไหนลองทำให้ข้าดูไหมสิ เอาตั้งแต่เริ่มต้นเลยว่ามีความเป็นมาอย่างไร แล้วเจ้าไปสัญญากับเขาว่าอย่างไร แล้วข้าจะตัดสินใจให้เจ้าเอง ถ้ายังขึ้นอยู่ในสภาพอย่างนี้ ข้าก็ตัดสินใจไม่ได้ เอาตั้งแต่ต้นเลยนะ"

ดังนั้นจระเข้ก็เลยอ้าปากปล่อยขาคควายออกจากปาก ควายจึงเดินหนีขึ้นมาบนฝั่ง แล้วเหวี่ยงต้นมะพร้าวต้นเดิมลงไปทับกลางลำตัวจระเข้ "อ้อ! ข้าเข้าใจแล้วเป็นอย่างนี้เอง แล้วเจ้าก็ช่วยเขา คนอย่างนี้ช่วยไม่ได้หรอก คนไม่รู้จักบุญคุณคน ปล่อยให้ต้นมะพร้าวทับตายที่นั่นเถอะ" แล้วสัตว์ทั้งสองก็ทิ้งให้จระเข้อยู่ริมคลองนั่นเอง จระเข้เคลื่อนไหวไปไหนไม่ได้ก็เลยอดอาหารผอมตายในที่สุด

7. เรื่อง ธรรมชาติของสัตว์

นายอาลี โนะ - ผู้เล่า

นานมาแล้วในสมัยที่สัตว์พูดได้ มีกระรอกและลิงอาศัยอยู่บนต้นขนุน ซึ่งมีลูกอยู่ 1 ผล กิ่งที่มีลูกขนุนนั้นเป็นทางเดินร่วมกับของกระรอกกับลิง เมื่อขนุนใกล้สุกกระรอกสงสัยว่าเป็นลูกอะไรแน่จึงลงแตะดู ปรากฏว่ามีเสียงดัง "แกร๊ก แกร๊ก" ด้วยความรีบร้อน เนื่องจากเกรงว่าจะมีคนเห็น ยางขนุนจึงติดปากของกระรอก เมื่อกระรอกเอามือเช็ดปาก ยางขนุนเลยเปื้อนมือ กระรอกจึงคิดว่าเจ้าลูกลีเล่นกับมันไม่ได้ มันส่งเสียงร้อง "แกร๊ก แกร๊ก" เมื่อลิงได้ยินก็คิดว่ากระรอกหัวเราะเยาะตนจึงถามว่า "หัวเราะทำไม" กระรอกตอบว่า "ไม่ได้หัวเราะเยาะเจ้าหรอก เราหัวเราะของเราคนเดียว" ต่อมาลิงได้กลิ่นขนุนจึงไปกัดขนุนบ้างเพื่อเอาน้ำกิน ลิงไม่ทันจะกิน ยางขนุนเปื้อนปากเสียก่อน ทำให้รู้สึกสกปรก กระรอกจึงสมน้ำหน้าลิง ส่วนลิงนั้นจะไปหาเพื่อนฝูงก็อาย

ทางด้านเจ้าของขนุน เมื่อมาเห็นเหตุการณ์ก็ไปฟ้องนายปีศาจแลแม่ว่า "ทำไมพรรคพวกของท่านร้ายเหลือเกินไปขโมยกินขนุนของข้า" นายปีศาจแลแมจึงถามว่า "ท่านมีหลักฐานหรือเปล่าล่ะ" จากนั้นนายปีศาจแลแมเรียกสัตว์ต่าง ๆ มาไต่สวน ปรากฏว่าลิงมีรอยเปื้อนยางขนุน ลิงจึงต้องถูกลงโทษ ลิงแก้ตัวว่าตนเองไม่ใช่คนริเริ่ม ดังนั้นจึงมีการสืบสวนขึ้น แม้ผลจะปรากฏว่ารอยแตะนั้นเป็นรอยแตะของกระรอก แต่ในเมื่อไม่มีหลักฐานจึงไม่สามารถเอาผิดกับกระรอกได้ ลิงจึงถูกลงโทษให้ไปหาลูกขนุนมาชดใช้ให้เจ้าของ

8. เรื่อง ลูกสาวเปาะเลาะกับกระจง

นายปะคอนะ สามะ - ผู้เล่า

ชายคนหนึ่งมีชื่อว่า เปาะเลาะ มีลูกสาวสวย 2 คน ชายผู้นี้มีอาชีพปลูกมันเทศ วันหนึ่งในขณะที่ลงมือปลูกมันนั้น กระจงตัวหนึ่งก็เข้ามาเพื่อที่จะขโมยกัดยอดมันกินเป็นอาหาร ได้พบกับลูกสาวเปาะเลาะ หญิงสาวผู้พ้อทว่า "โอ๊ะ ! ตัวอะไรนี่สกปรกจังเลย" คนน้องตอบว่า "กระจงไงล่ะ" หญิงสาวทั้งสองจะกลับไปบอกพ่อให้มาดู ฝ่ายกระจงเข้าใจว่าลูกสาวเปาะเลาะชอบ จึงคลานเข้าไปหาลูกสาวเปาะเลาะแล้วเอามือไปแตะที่เท้า พลังลูกขึ้นยืนถามว่า "เธอชอบฉันหรือเปล่า" ลูกสาวเปาะเลาะตอบว่า "ชอบ" "ถ้าชอบก็กลับไปรอที่บ้าน ฉันจะไปหาเธอที่บ้าน แล้วเราจะแต่งงานกัน" กระจงบอก

จากนั้นทั้งสามคนก็เดินทางกลับบ้าน เปาะเลาะเห็นก็พูดขึ้นว่า "พวกเด็ก ๆ นี้จะแต่งงานกับกระจงแน่หรือ พ่อว่าเราฆ่าแล้วเอามาแกงดีกว่า" กระจงรีบกล่าวว่า "พ่อของเธอจะแกงอะไรนะ ตัวของฉันแกงไม่ได้หรอก อย่าทำอย่างนั้น" ลูกสาวเปาะเลาะอ้อนวอนว่า "พ่อจ๋า ลูกอยากแต่งงานกับเขาจ๊ะ" เปาะเลาะตอบว่า "ลูกจะแต่งงานกับกระจงก็ได้ เอ้าเจ้ากระจง คำสินสอดหนึ่งร้อยบาท แกมีเงินมั๊ย" กระจงรีบตอบด้วยความดีใจว่า "ไม่มี แต่ไม่เป็นไร ฉันจะไปรับจ้างถางป่า"

ในขณะที่กระจงเดินทางไปทางนั้น ระหว่างทางได้พบกับเสือ ช้าง และไก่ กระจงจึงชวนไปรับจ้างถางป่าด้วยกัน วันแรกที่ไปถางป่าทั้งหมดตกลงให้ช้างเฝ้าบ้านและทำกับข้าว ฝ่ายกระจงทำงานได้ครึ่งวันก็แอบกลับบ้านเพื่อมาดูวันนี้กินข้าวกับอะไร ตกเย็น กระจง เสือ และไก่อีกกลับมาที่บ้านพร้อมหน้าพร้อมตากัน สัตว์ทั้งสามต่างหายถึงอาหารที่จะรับประทานเย็นนี้ เสือทายว่า กินกับบุญ ไก่ทายว่ากินกับน้ำพริก "ฮ่า ! ไม่ถูก ถ้าฉันหายถูกต้องให้ฉันกินสองจานนะ" กระจงพูด "ได้ซิ" เสือและไก่อุดขึ้นมาพร้อมกัน กระจงทายว่า "ปลาถือกับข้าวของเรา

วันนี้" ปรากฏว่าเป็นปลาจริง ๆ เป็นอันว่ากระจงได้กับข้าวสองจาน ตามที่ตกลงกัน

วันรุ่งขึ้นเขาก็ไปถางป่าอีก วันนี้เสื่ออยู่เฝ้าบ้านและทำกับข้าว เสื่อคิดว่า "เอ! เราจะกินข้าวกับอะไรดี ฉันหุงข้าวสุกแล้ว" เสื่อนึกถึงกวาง ดังนั้นเขาจึงลงจากบ้านรีบไปหากวาง พอดีกวางมากินผลไม้ข้างบ้าน เสื่อเลยตะครุบจับกวางให้พาลกลับมาทำกับข้าว กระจงนั้นพอเที่ยงก็กลับมาแอบดูอีก เมื่อถึงตอนเย็นทั้งหมดก็กลับมาพร้อมกัน ระหว่างทางมีการทนายปัญหาว่าวันนี้เราจะกินข้าวกับอะไรดี เสื่อหายว่ากินข้าวกับบุญดู ส่วนโก๋หายว่ากินข้าวกับปลา กระจงพูดขึ้นว่า "ไม่ถูก มาฉันจะหายถ้าฉันหายถูกให้ฉันกินสองจานนะ" ทั้งหมดตกลงเมื่อไปถึงบ้านปรากฏว่าเป็นแกกวางตามที่กระจงทนาย ดังนั้นเขาจึงได้สองจานอีก

วันต่อมาเป็นหน้าที่ของโก๋เฝ้าบ้าน เมื่อโก๋หุงข้าวสุกเรียบร้อยก็ปรารภกับตนเองว่า "เอ...จะกินข้าวกับอะไรดี ช่างมันวันนี้ฉันจะแกงไข่" โก๋จึงใส่ข่าตะไคร้แล้วตั้งบนเตาไฟจากนั้นตนเองก็นั่งลงบนปากหม้อ แล้วโก๋ก็ออกไข่ห้าหกฟอง "พอแล้วสำหรับพวกเรา" ฝ่ายกระจงกลับมาแอบดูเหมือนเดิม จากนั้นก็กลับไปถางป่าอีก ทำงานได้สักครู่หนึ่งก็ถึงเวลาอาหาร กระจงจึงชวนเพื่อน ๆ กลับบ้านรับประทานอาหาร ระหว่างทางก็มีการทนายเรื่องกับข้าวเหมือนเดิม เสื่อหายว่า แกกวาง โก๋หายว่าแกปลา กระจงพูดขึ้นว่า "ถ้าฉันหายถูกฉันจะต้องได้สองจาน ฉันขอหายว่าแกไข่" เมื่อกลับไปถึงบ้านปรากฏว่าเป็นแกไข่จริง ๆ กระจงก็เลยได้สองจานตามที่ได้ตกลงกัน

วันรุ่งขึ้นเป็นเวรของกระจงต้องเฝ้าบ้าน เพื่อนคนอื่น ๆ ไปถางป่าตามปกติ กระจงนั้นเมื่อหุงข้าวเสร็จแล้วก็เอาหม้อใส่น้ำใส่ตะไคร้แล้วตั้งบนเตา จากนั้นตนเองก็ไปนั่งบนปากหม้อ ส่งเสียงร้อง "กะต๋าก ๆ ๆ" เหมือนโก๋ร้อง แต่แทนที่จะออกมาเป็นไขกลับเป็นอุจจาระแทน พวกที่ไปถางป่ากลับมากินอาหาร เมื่อเพื่อนกลับมาถึงบ้าน กระจงก็เข้านอนทำทีว่าไม่สบายครางเสียงฮือฮือ เพื่อนที่กลับมาต่างก็หัวเราะไปเปิดปากหม้อข้าว กระจงครางออกมาว่า "มึงกินขี้กู" เพื่อน ๆ ต่างก็ถามอีก กระจงก็ตอบเหมือนเดิมอีก และขอร้องให้เพื่อนช่วย

เผาก่อนเส้าให้หน่อย เพื่อน ๆ คือ ไก่และข้างก็ไปเผาก่อนเส้ายกเว้นเสื่อ ดังนั้นเมื่อกระจงครางอีกครั้งว่า "มึงกินข้าว" "อ้อ! ฎได้กินข้าวแล้วไอ้กระจง มึงนี่ฉลาดจริง ๆ " เสื่อคำรามพลางตะครุบกระจง กระจงวิ่งหนีสุดชีวิต ระหว่างทางไปพบชัควายกองหนึ่งก็เลยนั่งเฝ้า พอเสื่อมาถึงคำรามว่า "วันนี้มึงต้องตายแน่ไอ้กระจง" กระจงบอกว่า

กระจง : ทำไมแกไม่สอบสวนก่อนล่ะ
 เสื่อ : มึงหลอกกูทำไม หา
 กระจง : ซ้ำก่อน! ซ้ำมีอะไรจะบอก นี่ใจคูชิ
 พระราชาให้ข้าเฝ้าบูโบก้าเง¹
 เสื่อ : ให้ข้าชิมหน่อยได้มั๊ย
 กระจง : ไม่ได้ เคี้ยวพระราชาจะว่าเอา
 เสื่ออ้อนวอน : นิคเคี้ยวน่า
 กระจง : นิคเคี้ยวก็ไม่ได้

เสื่อรำพึงกับตัวเองว่า "ไอ้กระจงเคี้ยวข้าวจะอวดคิดขึ้นทุกวัน ๆ" กระจงทำท่าตัดใจ "อ้อ จะกินก็ได้ แต่ต้องให้ข้าไปไกลเสียก่อน" กระจงรีบหนีไป เสื่อจัดแจงกินบูโบอย่างเอร็ดอร่อยแล้วก็ได้ยินเสียงกระจงตะโกนมาว่า "กินชัควาย" เสื่อเลยรำพึงกับตัวเองว่า "ไอ้กระจงมันหลอกกูอีกแล้ว" เสื่อโกรธมากวิ่งไล่กระจงต่อ

ส่วนกระจงหนีไปเจอรังผึ้งก็เลยนั่งเฝ้ารังผึ้ง เสื่อวิ่งไล่มาทันคำรามเสียงดังว่า "มึงตายแน่วันนี้" กระจงแกลังแก่วงเวลาวว่า "ทำไมไม่สอบถามก่อนล่ะ วันนี้เจ้ามาข้าไม่ได้หรอก เพราะพระราชาให้ข้าเฝ้าห้องของพระองค์" เสื่อสนใจจึงพูดว่า "อย่างนั้นรี ให้ข้าลองตีสักครั้งได้มั๊ย" กระจง "ไม่ได้ เคี้ยวพระราชากริ้ว" เสื่ออ้อนวอนอีกว่า "ไม่เป็นไรหรอก ตีแค่ครั้งเดียวเอง" "ก็ได้ แต่ต้อง

¹ ถั่วเขียวต้มน้ำตาล

ให้ข้าหนีไปให้ไกลเสียก่อน" ฝ่ายเสือเมื่อเห็นกระจงไปไกลแล้วก็ว่าไม่ตีรังผึ้ง
เต็มแรง ผึ้งผึ้งก็กรูเข้ามาไล่ค้อยเสือ เสือจึงรู้ตัวว่าถูกกระจงหลอกอีกแล้ว
เสือวิ่งไล่กระจงอีก กระจงวิ่งผ่านชาวบ้านกำลังค้ำนาอยู่ กระจงหันไปมองคน
เหล่านั้นก็เลยวิ่งตกลงไปโนบ่อ เสือไล่ตามมาทันแล้วคำรามด้วยเสียงอันดังว่า
"คราวนี้มึงหนีต่อไปไม่ได้อีกแล้ว มึงตายแน่" กระจงแสรังอันนอนว่า "อย่าทำ
ข้าเลย ลองหันไปคูชิ คนเหล่านั้นกำลังค้ำฟ้าอยู่ ฟ้าจะถล่มอยู่แล้ว" เสือพูดว่า
"ถ้าอย่างนั้นให้ข้าลงไปอยู่ในบ่อด้วยคนนะ" "ลงมาก็ได้แต่อย่าทำร้ายข้านะ"
กระจงกำชับ เสือตอบว่า "ไม่เป็นไร ข้าไม่ทำอะไรเจ้าหรอก เจ้ากระจง"
จากนั้นเสือก็กระโดดลงไปในบ่อ

เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้า เสือกิ่งวงนอนแล้วเคลิ้มหลับไป กระจง
เอานิ้วตีตลุอกันตะของเสือ เสือสะดุ้ง "อย่าหยอกข้าอย่างนี้สิ ร้ายจริง ๆ"
"ใช่! ไม่ใช่ ข้าเห็นไม่ได้ เจ้านอนเสียเถอะ" เมื่อเสือนอนหลับอีกครั้ง
กระจงก็ตีตลุอกันตะอีก ด้วยความโกรธและเจ็บปวดเสือกก็เลยจับขากระจงโยน
ขึ้นมาปากบ่อ กระจงก็บอกชาวบ้านว่า "เสือกคบ่อ" ชาวบ้านต่างช่วยกันแทงเสือก
จนถึงแก่ความตาย

กระจงเดินทางต่อไปยังเอ็ดูผลาคไปเหยียบกับคักที่ชาวบ้านมาคักไว้
สักครู่หนึ่งก็มีชาวบ้านมาเห็นและจับจะมาแกงเป็นอาหาร ชาวบ้านจึงมัดกระจง
นำกลับไปบ้าน ระหว่างทางเกิดปวดท้องจะถ่ายอุจจาระจึงจับกระจงมัดขาทิ้งไว้
แถวนั้น หลังจากนั้นไม่นานมีกวางตัวหนึ่งเดินผ่านมา กวางถามกระจงว่า "เจ้า
เป็นอะไรไป" กระจงบอกว่า "แหม! ช่างไม่รู้อะไรเลย เขากำลังจะเอาข้า
ไปแต่งงานกับพระธิดาใจละ" กวางรีบถามต่อ "สวยหรือเปล่านั้น" "สวยสิ
ชาวอนชาวจิว สันเท้าสี่เขี้ยว แก้มสีแดง" กวางรีบอันนอน "ขอให้ข้าได้มัย"
"อย่าเลย ข้าเสียตาย" กระจงแกล้งตอบ กวางอันนอนต่อว่า "น่า เสียสละ
ให้ข้าเถิด เราเป็นเพื่อนกันมาตั้งนานแล้ว" กระจงรีบพูด "เอ้า ถ้าอย่างนั้น
ก็ตกลง เจ้าปล่อยข้าสิ"

กวางแก้เชือกให้กระจกจากนั้นกระจกก็เอาเชือกเส้นนั้นมาผูกขากวางจนแน่น ชาวบ้านก็มาพอดี กระจกเลยวิ่งหนี กวางตื่น ชาวบ้านสงสัยว่าทำไมกระจกถึงกลายเป็นกวางไปได้ "เอ...เมื่อกี้ได้กระจก แล้วมาเป็นกวางได้อย่างไร ตัวก็ใหญ่กว่าเดิม อย่างนี้ก็กำไรมะสิ' เรากลับไปแดงกวางดีกว่า"

ฝ่ายกระจกนั้นได้เดินทางกลับบ้านเปาะเลาะแล้วถามเปาะเลาะว่า "เรื่องแต่งงานระหว่างข้ากับลูกสาวของท่านจะว่าอย่างไรล่ะ" ลูกสาวเปาะเลาะตอบว่า "ทำไมมานักละพี่กระจก" กระจกบอกว่า "ก็ไปหาเงินอยู่ ตอนนี้ได้มาแล้ว" เปาะเลาะถามว่า "ได้มาเท่าไรล่ะ" "ท่านจะเอาหนึ่งร้อย แต่ข้าหาได้สามร้อยพอหรือยัง" เปาะเลาะตอบว่า "พอแล้ว แล้วจะแต่งงานเมื่อไหร่" "คืนนี้" กระจกตอบ

เปาะเลาะก็ไปเชิญโต๊ะอิหม่าม ลูกสาวเปาะเลาะเตรียมหุงหาอาหาร ชูตะพาน พอดีชาวบ้านนำกวางที่เขาจับได้มาให้เป็นอาหารเลี้ยงงานแต่งงาน ลูกสาวเปาะเลาะกับกระจก ในที่สุดกระจกกับลูกสาวเปาะเลาะก็อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ภาคผนวก ข.2

นิทานตำนาน

1. เรื่อง คนหาของป่า

นายมะลิเบ็ง บุละ - ผู้เล่า

กล่าวถึงชายหนุ่มสามพี่น้อง วันหนึ่งทั้งสามได้เข้าไปในป่า แล้วคนหนึ่ง
 ในจำนวนนั้นเกิดหลงทางทำให้พลัดพรากจากพี่น้องอีกสองคน ต่างฝ่ายต่างก็เที่ยวหา
 จนคำก็ไม่พบ ชายหนุ่มที่หลงทางเที่ยวหาจนเมื่อยขาจึงได้นั่งพักใต้ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง
 ชายที่หลงทางนั้นชื่อว่า "ยูโซะ" เมื่อถึงเวลาอนเขาได้ปีนขึ้นไปนอนบนต้นไม้
 ตกลงกลางคืนมีเสือฝูงหนึ่งออกมาหากินโดยมีจ่าฝูงชื่อว่า "ซาลอ" เป็นผู้นำ เสือได้
 ปรึกษาถึงวิธีการหาอาหาร ซาลอจึงสาธิตและสอนวิธีจับเหยื่อให้ลูกฝูง เสือทุกตัว
 เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สุดท้ายซาลอเตือนให้ระวังอันตรายจากเครื่องดักสัตว์ ซึ่งเป็น
 ฝีมือมนุษย์สองอย่าง คือ บ่วงและหลุมพราง

ฝ่ายยูโซะ ซึ่งอยู่บนต้นไม้เห็นวิธีการต่าง ๆ ของซาลอ จึงพยายาม
 จดจำและทำความเข้าใจ วันรุ่งขึ้นยูโซะเดินทางกลับบ้าน เมื่อกลับบ้านพี่น้องก็ถาม
 ว่า "ทำไมเพิ่งกลับบ้าน" ยูโซะจึงเล่าถึงเหตุการณ์ที่ตนประสบมา จากนั้นจึงชวนพี่
 และน้องเปิดสำนักฝึกหัดชี่ละ โดยนำท่าทางที่เห็นจากซาลอมาประยุกต์ใช้ ชี่ละจึงได้
 ถือกำเนิดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

2. เรื่อง ตำนานการเล่นหมากรุก (จาโต)

นายมาฆะนอร์ บูแทน - ผู้เล่า

พระราชอาองค์หนึ่งมีพระนามว่า พระเจ้าชียง ทุก ๆ วัน พระองค์ต้องเสวยคัณฑ์แพะ วันหนึ่งในขณะที่คนครัวกำลังล้างล้างคัณฑ์แพะอยู่ในลำธารปรากฏว่าคัณฑ์แพะได้หล่นมือหายไป เขาไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร ขณะนั้นเองเขาหันไปทางคันท้ำก็เห็นชายชราคนหนึ่งกำลังอาบน้ำ คนครัวจึงคิดว่า "วันนี้ถ้าข้าไม่สามารถหาคัณฑ์แพะให้พระราชอาเสวย ข้าจะต้องถูกฆ่าแน่ ๆ ค่ะข้าจะต้องฆ่าชายแก่คนนี้แล้วเอาคัณฑ์แพะของเขาไปให้พระราชอาเสวย" เมื่อพระราชอาเสวยคัณฑ์แพะชายชราคนนั้น พระองค์ทรงรู้สึกอรร้อยกว่าทุก ๆ วัน พระราชาแปลกพระทัยมาก "เอ! ทำไมวันนี้แกจึงได้อรร้อยยิ่งนัก ข้ายังไม่เคยรู้สึกอรร้อยอย่างนี้มาก่อนเลย"

วันรุ่งขึ้นเมื่อพระราชอาได้เสวยคัณฑ์แพะจริง ๆ พระองค์ก็ตรัสว่า "ทำไมคัณฑ์แพะวันนี้อรร้อยไม่เท่ากับเมื่อวานล่ะ ใช้คัณฑ์แพะจริง ๆ หรือเปล่า ไหนเจ้าลองบอกมาตรง ๆ ดีกว่าคัณฑ์อะไรกันแน่" คนครัวกราบทูลความจริงว่า "ความจริงแล้วคัณฑ์ที่พระองค์เสวยเมื่อวานนั้นนั้นไม่ใช่คัณฑ์แพะแต่เป็นคัณฑ์ของชายชราผู้หนึ่ง" เมื่อพระราชอาทรงทราบเช่นนั้นจึงตรัสสั่งให้นายทหารจับชายชราฆ่ากินทุก ๆ วัน จนชายชราหมดเมือง จำเป็นต้องฆ่าชายหนุ่มกว่าเรื่อย ๆ จนกระทั่งเหลือชายชราคนสุดท้ายซึ่งมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของพระราชอา ชายชราคนนี้ไม่ทราบว่าจะห้ามปรามพระราชอาได้อย่างไร ในที่สุดเขาก็คิดวิธีเล่นหมากรุกขึ้น

วันหนึ่งเขาชวนพระราชอาเล่นหมากรุก (จาโต) เล่นไปเล่นมาพระราชอาแพ้ ชายชราซึ่งเป็นที่ปรึกษาคนนั้นจึงกราบทูลว่า "หมากรุกทั้งสองฝ่ายบนกระดานเปรียบเสมือนเมืองสองเมือง ทางนี้คือเมืองของหม่อมฉัน ทางโน้นคือเมืองของพระองค์ ขณะนี้พลเมืองของพระองค์ถูกฆ่ากินหมดแล้ว เหลือแต่พระองค์เพียงพระองค์เดียว ถ้าหากฝ่ายโน้นจะมานุกยัดเมือง พระองค์จะทรงทำอย่างไร" พระราชาตรัสว่า "ข้าเองก็ไม่รู้จะทำอย่างไร" ชายชราจึงกราบทูลต่อว่า

"สถานการณ์ของบ้านเมืองเราขณะนี้เป็นที่น่าห่วงที่พระองค์ทรงเล่นอยู่ในตอนนี้
เห็นไหมพะยะค่ะ ความยากลำบากมันจะเกิดขึ้นกับพระองค์เอง" เมื่อได้ฟังเช่นนี้
พระราชาทรงสำนึกว่าสิ่งที่พระองค์กระทำลงไปแล้วนั้นมันไม่ถูกไม่ควร มันเป็นบาป
อย่างมหันต์ที่ใช้อำนาจที่มีอยู่เช่นฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์ ในที่สุดพระองค์ก็เสด็จหนี
ออกจากเมืองด้วยความละอายพระทัย

3. เรื่อง ตำนานเกาะเล่าปี่ (ปู่เล่าข่อยเล่าปี่)

นายสีเป็ง เวาะเจ - ผู้เล่า

มีหญิงม่ายคนหนึ่ง นางมีลูกชาย 1 คน ทั้งสองได้พลัดพรากจากกัน เป็นเวลานาน เนื่องจากลูกชายได้ติดตามกองคาราวานเรือพาณิชย์ไปค้าขายต่างเมือง อาจจะเป็นด้วยบุญและวาสนา ลูกชายของนางได้อภิเษกสมรสกับพระธิดาของกษัตริย์เมืองหนึ่ง เพื่อความสุขของตนเอง ชายหนุ่มได้ปีบยั้งตัวเอง มาตลอดไม่ยอมกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดและผู้เป็นแม่เลย หลายปีผ่านไปผู้เป็นแม่มีอายุประมาณ 81 ปี ซึ่งตอนที่ทั้งสองแม่ลูกจากกันนั้นผู้เป็นมารดาอายุ 35 ปี ดังนั้นรูปร่างหน้าตาของผู้เป็นมารดาจึงแทบไม่มีเค้าเดิมอยู่เลย

วันหนึ่งพระธิดาทรงชวนสวามีกลับไปเยี่ยมบ้านเกิด เพื่อจะได้ทำความรู้จักกับพระมารดาของสวามี ทั้งนี้เนื่องจากในพระทัยพระธิดาทรงคิดว่า สวามีคงจะเป็นโอรสของกษัตริย์เมืองใดเมืองหนึ่ง ทั้งสองจึงได้เดินทางมาด้วยเรือสำเภาลำหนึ่ง ทางฝ่ายผู้เป็นมารดาเมื่อทราบข่าวจากชาวบ้านว่าลูกชายของตนได้เดินทางกลับมาพร้อมกับภรรยาสาวสวย หญิงชราจึงรีบวิ่งไปยังท่าเรือ นางได้หักท้าวลูกชายและชวนให้กลับบ้าน แต่ชายหนุ่มกลัวว่าจะเป็นที่ล้ออาย ขายหน้าแก่ข้าราชการที่ตามมาจึงทำไม่รู้จำหญิงชราคนนี้ โดยอ้างว่ามารดาของตนไม่ใช่เป็นคนสกปรก ผมเผ้ารุงรังเหมือนหญิงชราคนนี้ แต่เป็นคนสวยสะอาด จึงไม่ใช่หญิงชราคนนี้แน่นอน ถึงแม้ว่าหญิงชราจะพยายามชี้แจงให้ลูกเข้าใจว่าระยะเวลาทำให้ทุกอย่างเปลี่ยนไป ลูกเติบโตขึ้นในขณะที่เดียวกันแม่ก็แก่ตัวลง นางยืนยันหนักแน่นว่า "นี่แหละแม่ที่แท้จริงของเจ้า"

ในที่สุดเมื่อลูกไม่ยอมรับ ด้วยความโมโหสุดขีดนางจึงเกิดความแค้น และกล่าวว่า "ถ้าอย่างนั้นก็ดีแล้ว" และก็เดินจากท่าเรือนั้นขึ้นไปนั่งอยู่บนเนินเขา พร้อมทั้งได้สาปแช่งต่อฟ้าดินว่า "ลูกข้าเป็นคนอกตัญญูขอให้ฟ้าดินลงโทษเขาด้วย" เมื่อลูกชายของนางได้เล่นเรือออกจากท่าไปถึงกลางทะเลได้เกิดพายุโหมกระหน่ำ

พัดพาเรือล่ม พลิกคว่ำหงายท้องกลายเป็นหิน ซึ่งปัจจุบันคือ เกาะเล่าปี ส่วนตัว
ลูกชายก็ได้วิงวอนขอร้องให้มารดาช่วยเหลือ แต่หญิงชราก็ไม่ยอมช่วยเหลือ
แต่ในที่สุดนางก็ทนคำอ้อนวอนของลูกไม่ได้ จึงขอให้ฟ้าดินบันดาลให้ลูกชายกลายเป็น
อีกา ลูกชายจึงกลายเป็นอีกาบินหายลับไป ส่วนผู้เป็นแม่ก็ตรอมใจตายบน
เนินเขาสูงนั้น ซึ่งเป็นที่เชื่อถือนั่นก็คือเขาบูโดนั่นเอง

4. เรื่อง คำนำนเจ้าแม่ลิมกอเหนี่ยว

นายแวนาชะ แวกาแม - ผู้เล่า

ชาวจีนผู้หนึ่งชื่อลิมโต๊ะ เคี่ยมเดินทางมาปัตตานี โดยมากับเรือสำเภา บังเอิญเรือแตกกลางทะเล ทุกคนตายหมดยกเว้นลิมโต๊ะ เคี่ยมคนเดียว เขาลอยคอ อยู่กลางทะเลโดยเกาะไม้กระดานแผ่นหนึ่ง เขามาขึ้นฝั่งที่หาดตะโลละกาโบร์ ชาวตะโลละกาโบร์พากันช่วยเหลือเขา ลิมโต๊ะ เคี่ยมเล่าเรื่องราวให้ฟังพร้อมทั้ง ขอเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามและได้ทำงานที่นี่ น้องสาวของเขาชื่อลิมกอเหนี่ยว ซึ่งอยู่เมืองจันทราบอกว่าพี่ชายทำงานเพื่ทำเรือที่ปัตตานีจึงส่งความกับผู้ที่เดินทาง มาค้าขายว่า ถ้าพบพี่ชายให้บอกให้กลับไปเมืองจันด้วย พี่ชายจึงส่งความตอบกลับ ไปว่าเขาไม่กลับ ถ้าอยากจะพบเขาให้มาที่เมืองปัตตานี เขาจะคอยอยู่ที่นั่น ลิมกอเหนี่ยวจึงเดินทางมาตามด้วยตนเอง

เมื่อนางพบพี่ชาย นางได้ถามถึงสาเหตุที่พี่ชายเปลี่ยนศาสนา ลิมโต๊ะ เคี่ยม บอกว่า "ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีข้อบัญญัติที่ดี พี่สนใจ พี่จึงเข้ารับนับถือศาสนา อิสลามด้วยความสมัครใจ" "แล้วพี่ไม่คิดถึงปู่ย่าตายายเราเลยหรือ" ลิมกอเหนี่ยว ถามอีก ลิมโต๊ะ เคี่ยมตอบว่า "น้องกลับเถอะ! ตัวพี่จะขอยุ่ที่นี่" "ถ้าพี่ไม่กลับ น้องก็ขอตายที่นี่" ลิมกอเหนี่ยวพูดอย่างเด็ดเดี่ยว "แต่ถ้ายอมเปลี่ยนศาสนา กลับมา นับถือศาสนาเดิมของปู่ย่าตายาย น้องก็จะกลับ" "ตามใจน้องเถอะ ไม่กลับก็อย่ากลับ น้องอยู่ส่วนน้อง พี่อยู่ส่วนพี่"

ลิมกอเหนี่ยวน้อยใจพี่ชายมากจึงผูกคอตายกับต้นมะม่วงหิมพานต์ที่อยู่ ทางทิศตะวันตกของมัสยิดกรือเซะ ชาวบ้านนำความไปบอกลิมโต๊ะ เคี่ยม ลิมโต๊ะ เคี่ยม ไม่สนใจ กล่าวว่า "ตายก็ตายเถอะ ให้อยู่ตรงนั้นแหละ" ชาวนีรู้ไปถึงคนจีนที่อาศัย อยู่ละแวกนั้นจึงช่วยกันเอาศพลงมา แล้วโค่นต้นมะม่วงหิมพานต์แกะสลักเป็นรูป ลิมกอเหนี่ยวเพื่อสักการบูชา และได้ฝังศพลิมกอเหนี่ยวในบริเวณใกล้มัสยิดกรือเซะ นั้นเอง

ภาคผนวก ข.3

นิทานปรัมปรา

1. เรื่อง ชายผู้กล้า (อาแวรานิ้ง)

นายตาโอะ๊ะ ลาเค๊ะ - ผู้เล่า

พระราชองค์หนึ่งยังไม่มีโอรสธิดา พระองค์จึงบนบานว่า "ถ้าฉันได้ลูกสาวสักคน ฉันจะให้ "ผ้าจะก้อละมะห์กาแจกูรี"¹ ต่อมาพระมเหสีทรงตั้งครรภ์และประสูติ พระธิดา เมื่อพระธิดาเจริญพระชันษา พระราชาทรงนึกถึงคำบนบานของพระองค์ จึงให้เสนาบ่าวประกาศว่า ผู้ใดในเมืองนี้สามารถหาผ้าจะก้อละมะห์กาแจกูรีได้ พระองค์จะยกพระธิดาให้

ขณะนั้นบังเอิญมีนายท้ายเรือผู้หนึ่งแล่นเรือผ่านมาและแวะจอดพักที่เมืองนี้ที่ทราบเรื่องราวที่บ่าวประกาศนั้นด้วย นายท้ายเรือจึงมีความคิดที่จะเสาะหาผ้าชนิดนั้น ชายพิการผู้หนึ่ง ชื่ออาแวรานิ้ง เดินกะโผลกกะเผลกผ่านมาเห็นนายท้ายเรือเข้าก็เลยอ้อนวอนขอเดินทางไปด้วย นายท้ายเรือและอาแวรานิ้งจึงเดินทางต่อไปจึงกระทั่งถึง หาดแห่งหนึ่ง ชื่อหาดสากูรี อาแวรานิ้ง จึงบอกให้นายท้ายเรือส่งเขาที่หาดแห่งนี้ "แกจะหาที่ตายหรือไง" นายท้ายเรือถามขึ้น "ช่างเถอะ" อาแวรานิ้งตอบ นายท้ายเรือจึงส่งเขาขึ้นบก แล้วนายท้ายเรือก็ออกเดินทางต่อไปโดยสัญญาว่าหากลับจะแวะมาอีกครั้งหนึ่ง

ฝ่ายอาแวรานิ้ง เมื่อขึ้นฝั่งแล้วก็กะโผลกกะเผลกไปเรื่อย ๆ จนพบกับหญิงสาวคนหนึ่ง หญิงสาวผู้นั้นถามอาแวรานิ้งว่า "พี่ มาจากไหนจ๊ะ" อาแวรานิ้งจึงบอกว่า "พี่มาจากเมืองไกล ที่พี่มานี้เพราะมีธูระใหญ่เท่าภูเขาละ" หญิงสาวจึงชวนอาแวรานิ้งไปที่บ้าน ระหว่างทางเขาเห็นผ้าถุงที่หญิงผู้นั้นนุ่งมีสีสันทวยงามมากจึงถามว่า ผ้าอะไร นางตอบว่า "ผ้าจะก้อละมะห์กาแจกูรีไงล่ะ" "ให้พี่ได้มั๊ย" อาแวรานิ้งขอ "ได้สิ แต่มีข้อแม้ว่าพี่ต้องพาฉันไปบ้านเมืองพี่ด้วย" อาแวรานิ้งจึงพูดว่า "จะพาน้องไปได้อย่างไรล่ะ ลำพังพี่คนเดียวก็แทบเอาตัวไม่รอดแล้ว"

¹ ชื่อผ้าชนิดหนึ่งงดงามมาก เป็นผ้าในจินตนาการ (ผู้เล่า)

"ถ้าพี่ตกลงจะพาฉันไป ฉันจะทำให้พี่เหมือนกับคนทั่ว ๆ ไป แต่ตอนนี้พี่ต้องซ่อนตัวก่อน ใต้เวลายายจะกลับมาแล้ว" จากนั้นนางจึงให้อาแวรานิ้งซ่อนตัวใต้กะทะใบบัวใบใหญ่ เมื่อยายของหญิงสาวกลับมานางคำรามว่า "ข้าได้กลิ่นมนุษย์ หลานสาวจึงตอบว่า "โธ่! ยาย มนุษย์ที่ไหนจะมาถึงนี้ อย่าว่าแต่มนุษย์เลย แผลงวันสักตัวยังไม่มาถึงนี่เลย" "พรงนี้ยายจะไปอีกนะหลาน" "จ๊ะ! ยาย" หลานสาวรับคำ

รุ่งขึ้นอาแวรานิ้งจะเดินทางกลับจึงขอผ้าจากหญิงผู้นั้นอีก หล่อนให้แต่ขอไปด้วยเหมือนเดิม "จะไปอย่างไรล่ะ" อาแวรานิ้งถาม "ฉันมีวิธี" จากนั้นนางก็แปลงกายเป็นดอกไม้ ๓ ดอก อาแวรานิ้งจึงเอาใส่กระเป๋าลือพร้อมทั้งนำผ้าติดตัวไปด้วย ขณะนั้นบังเอิญนายท้ายเรือผ่านมาพอดี "อ้าว! ข้าคิดว่าเจ้าตายเสียแล้ว" นายท้ายเรือแปลกใจ จากนั้นทั้งสองพากันเดินทางกลับ นายท้ายเรือเห็นผ้าของอาแวรานิ้งเลยถามขึ้นว่า "นั่นผ้าอะไรล่ะ อาแวรานิ้งเจ้าได้มาจากไหน" "ข้าได้มาจากเกาะนั้นแหละ" "แล้วเขาเรียกผ้าอะไรล่ะ" นายท้ายเรือถามอีก "เขาเรียกว่า ผ้าจะกือละมะห์กาแจกูรี" นายท้ายเรือได้ฟังดังนั้นจึงออกอุบายชวนอาแวรานิ้งแหวที่เกาะสังกูรีเพื่ออาบน้ำ โดยผลัดกันชูโคลตอนแรกอาแวรานิ้งเป็นผู้ชูโคลให้นายท้ายเรือ เมื่ออาแวรานิ้งชูโคลให้นายท้ายเรือจนสะอาดดีแล้ว นายท้ายเรือจึงว่า "คราวนี้ข้าจะชูโคลให้เจ้าบ้างล่ะ" ทั้งสองอาบน้ำอยู่ข้างบ่อน้ำซึ่งลึกมาก เมื่ออาแวรานิ้งเปลอ นายท้ายเรือก็ผลัดเขาคกลงไปในบ่อถึงแก่ความตาย นายท้ายเรือจึงเอาผ้าจะกือละมะห์กาแจกูรีไปถวายพระราชา พระราชาก็จัดพิธีอภิเษกนายท้ายเรือกับพระธิดาอย่างเอิกเกริก

ชาวบ้านผู้หนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ริมทะเล เขากำลังซุกบ่อ มีนกชูปะเปาะเหาะคือ¹ตัวหนึ่งมาเกาะที่ขอบบ่อแล้วถามชายผู้นั้นว่า "นี่ลุงทำไมเมืองนี้จึงดูคึกคักอย่างนี้" ชายผู้นั้นได้ยินเสียงจึงหันไปรอบ ๆ "เอ๊ะ! ผีหรือว่าซาตานกันแน่! ไม่เห็นตัวแต่ได้ยินเสียง" นกชูปะเปาะเหาะคือจึงบอกว่า "ฉันไม่ใช่ผีหรือซาตานหรอก

¹ ชื่อนกชนิดหนึ่ง เป็นนกในจินตนาการ (ผู้เล่า)

ฉันเป็นมฤชย์" "มฤชย์อะไร ทำไมมองไม่เห็นตัว" แล้วก็บอกต่อไปว่า "ที่เมืองนี้
คู๊กคักเพราะกำลังมีพิธีอภิเษกระหว่างนายท้ายเรือกับพระธิดาของพระราชานะสี"
นกกจึงบอกว่า "นี่ลุง! ลุงช่วยบอกกับพระราชาคือว่าผ้าจะก้อละมะห์กาแจกูรีไม่ใช่
ของนายท้ายเรือคนนั้นหรอก" "แล้วของใครล่ะ" "ผ้าจะก้อละมะห์กาแจกูรีเป็นของ
อาแวรานิง ซึ่งถูกนายท้ายเรือฆ่าตายที่เกาะสังกูรีแล้วแย่งผ้านี้มาให้พระธิดานะสี"
"จริงหรือเจ้านก งั้นข้าจะรีบไปทูลพระราชาคือวันนี้"

ชาวบ้านผู้นั้นจึงเดินทางไปเข้าเฝ้าพระราชากับกราบทูลเรื่องราวต่าง ๆ
ให้ทรงทราบ พระราชาจึงมีรับสั่งให้นำนกชูปะแปะเหปาคือรีมาเข้าเฝ้า ชายผู้นั้นจึงนำ
ความไปบอกนกชูปะแปะเหปาคือรี นกตกลงแต่มีข้อแม้ว่าพระราชาคงต้องบุผ้าขาวจาก
พระราชวังจนถึงที่ตัวเองอยู่ ชายผู้นั้นจึงกลับไปเข้าเฝ้าพระราชาก็ครั้งหนึ่ง
กราบทูลตามที่นกบอกทุกอย่าง พระราชาจึงสั่งให้บุผ้าขาวตามที่นกต้องการ นกกจึงบิน
มาที่พระราชาน้ำ "เจ้าจะเอาอะไรอีกล่ะ" พระราชาถาม "ข้าพระองค์จะมาทูลว่า
ผ้าจะก้อละมะห์กาแจกูรีเป็นของอาแวรานิง ซึ่งถูกนายท้ายเรือฆ่าตายที่เกาะสังกูรี
แล้วนายท้ายเรือก็แย่งผ้านี้มาถวายพระธิดา" "ข้าไม่ถือคำพูดของนกอย่างเจ้า
หรอก" พระราชาตรัส "ไหนล่ะเนื้อหนังที่ว่า เป็นอาแวรานิง" "นี่ไง"
นกชูปะแปะเหปาคือรีคายกึ่งก็ออกจากปากแล้วเอากึ่งก็ใส่ในมือ กึ่งก็บิดตัวไปมา
กลายเป็นอาแวรานิง นกชูปะแปะเหปาคือรีก็กลายเป็นหญิงสาวสวยคนที่ตาม
อาแวรานิงมา พระราชาจึงสั่งให้ทหารจับนายท้ายเรือมาสอบสวนและสั่งประหาร
ชีวิตนายท้ายเรือ จากนั้นพระธิดาของพระราชาก็เข้าพิธีอภิเษกกับอาแวรานิง
ส่วนหญิงสาวสวยที่ติดตามมากับอาแวรานิงก็เข้าพิธีอภิเษกกับพระราชาน้ำ